

EU's IT-lagar - Hur berör de oss?

Leif Lundgren, Vivian Vimarlund och Johan Murray

2024-05-02

Varför just lagarna?

- De påverkar vår tillvaro rent konkret!
- Vi får nog av politikernas visioner ändå, och de tar tid att infria.
- Vi ska berätta om
 - Nyttillkommen lagstiftning
 - Lagstiftning som är på väg mot beslut
 - Lagar som funnits en tid och nu prövas i domstol

Dagens agenda

(Ungefärliga tider)

Del 1 13:30 – 14:00

- Inledning
- EUs lagstiftningsätt i korta drag
- Hur cyberattacker mot samhället ska bemötas
- Hur angrepp på individer ska bemötas

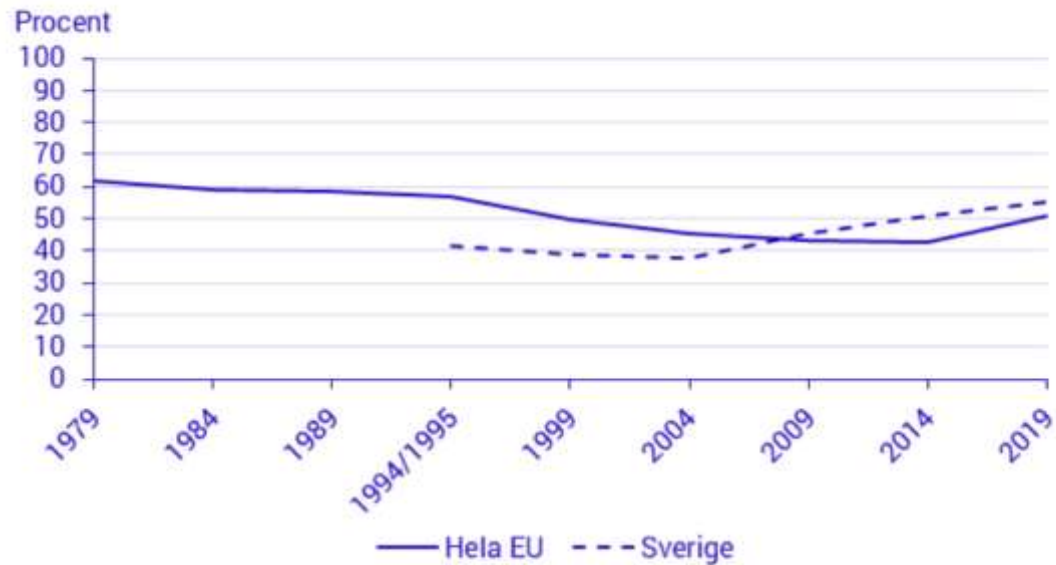
Del 2 14:10 – 14:30

- Nya AI-förordningen
- Tillgänglighetsdirektivet

Del 3 14:35 – 15:10

- E-legitimationer i EU
- Betalsystemets förändringar
- Några domstolsärenden mm
- Avslutning

Historiska valdata

Källa: SCBs Valstatistik och Europaparlamentet (<https://valresultat.eu>, 2019-06-26)

Valresultat efter partigrupp

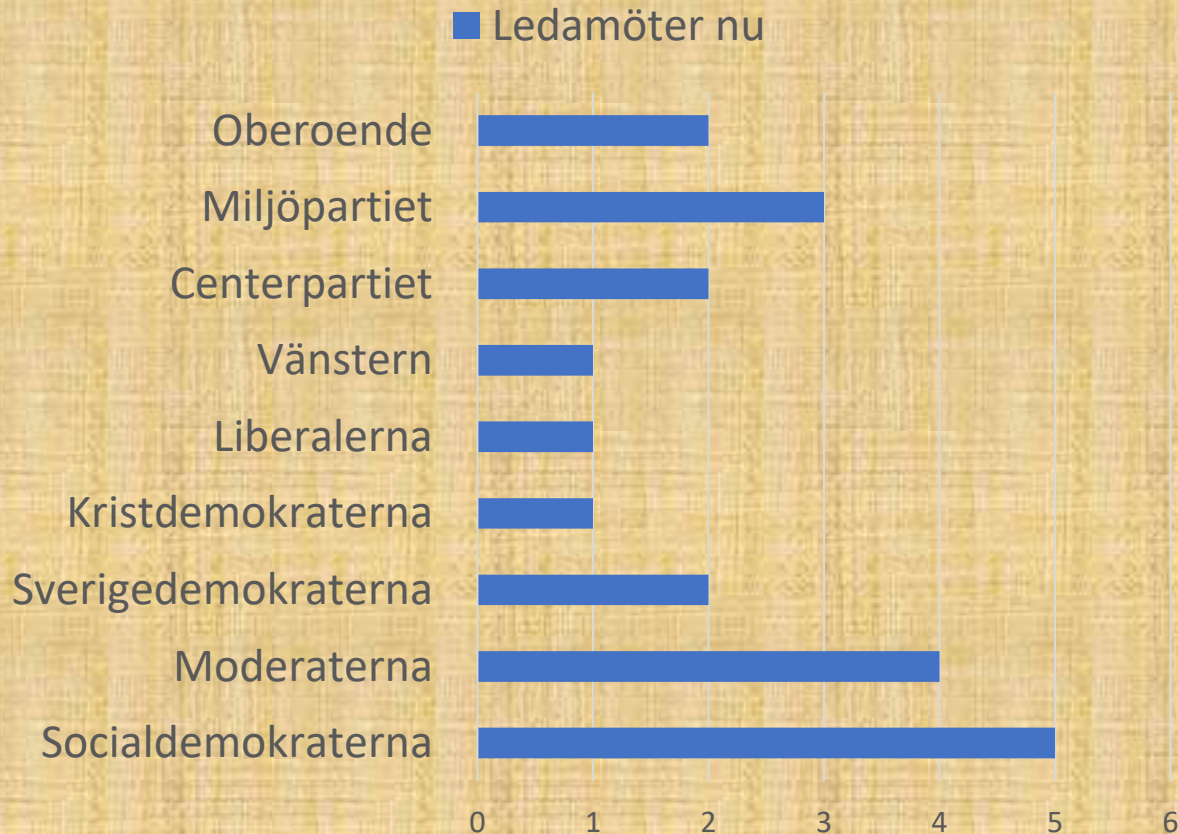
(nuvarande)

■ EPP	178
■ S&D	140
■ Renew	102
■ G/EFA	72
■ ECR	68
■ ID	59
■ Vänstern	37
■ Grupplösa	49

Val till Europaparlamentet 2024

Svenska ledamöter i Europaparlamentet 1 maj 2024

2019 var det 705 ledamöter om valdes

2024 skall 720 ledamöter väljas från 27 nationer

- Sverige har idag 21 platser
- Ledamöterna väljs för 5 år

Europeiska unionen

- **Europeiska rådet** Stats och regeringschefer "toppmöten"
- **EU-kommissionen** lägger förslag och övervakar genomförandet
- **Ministerrådet** En av EU lagstiftare.
Här möts ministrarna inom respektive område
- **Europaparlamentet** Den andra lagstiftande församlingen
"folkets röst"
- **EU-domstolen** Avgör tvister och säkerställer lika behandling

EU beslutsvarianter

- **Förordning**
- **Direktiv**
- **Beslut**
- **Yttrande**

- Exempel på områden där EU-beslut är överstatliga och tvingande är allt som rör den inre marknaden med sin fria rörlighet för varor, tjänster, kapital och personer. Det gäller också beslut om euron, om handel, jordbruk, fiskeri, miljö, arbetsrätt, arbetsmiljö, rättsligt och polisiärt samarbete samt asylpolitiken.

EU lagstiftande församlingar

- **Ministerrådet**

Består av medlemsländernas ministrar

- **EU-parlamentet**

Består av medlemsländernas valda representanter

Förslag till nya lagar läggs fram av Kommissionen

Arbetsflödet i EU

En mycket förenklad bild av hur arbetet fungerar ser ut så här:

- **Europeiska rådet (regeringscheferna) lägger upp riktlinjer.**
- **EU-kommissionen lägger lagförslag.**
- **Ministerrådet och parlamentet förhandlar och beslutar om förslaget.**
- **EU-domstolen fäller det land som inte följer EU:s lagstiftning.**

Utvecklingen av skyddet inom IT-området, exempel

- 2016** Europeiska rådet diskuterar hur man skall hantera kriminella aktiviteter inom IT- området. Rådet tar fram en aktionsplan.
- 2017** EU institutioner tar steg för att stärka det digitala skyddet, CERT-EU
- 2018** Preliminära beslut om att bilda ett gemensamt EU Agency for Cybersecurity
- 2019** Beslutar om Cyber Security Act och Cyber Security Agency (ENISA)
- 2020** Cyber Security Centra och regler för 5G nätverk Europas digitala strategi. Inrättande av Cyber Security Competence Centre i Bukarest
- 2021** EU parlamentet uttalar sig om NIS 2
- 2022** Digital Operational Resilience Act (DORA), NIS 2
- 2023** Ministerrådet anger väg för CRA Cyber Resilience Act - produkter med digital innehåll

Hur tas ett beslut i verkligheten i EU

- **Intressenter**

- **27 länder**
- **705 ledamöter i parlamentet**
- **Medborgarförslag**
 - **Tar tid – låååång tid**
 - **Framtagningen för varje beslut bli unik ...**

Det digitala Europa

- **Använder du email eller sociala media till exempel Facebook eller X?**
- **Använder du sökmotorer, t ex Edge , Chrome, Firefox**
- **Använder du digitala tjänster utan att du vet om det?**

- **Vårt digitala liv behöver vara säkert, enkelt och ha respekt för individen.**

Vad är Cyber?

- **Vad är Cyber?**
- **Ordet cyber härstammar från tiden då datorer och nätverk utvecklades.**
- **Ordet kommer från Cybernetics (cybernetik) som handlar om hur man kopplar ihop datorer**
- **Hur skydda sig mot oönskad hantering av digitala nätverk?**

Cyber inriktning

- Inriktning
- Den 9 mars 2021 införde EU en digital kompass med fyra mål för 2030:
- Färdigheter: Minst 80 % av alla vuxna bör ha grundläggande digitala färdigheter och 20 miljoner IKT-specialister bör vara anställda inom EU, varav ett större antal kvinnor.
- Företag: 75 % av alla företag bör använda molntjänster, stordata och AI.

Direktiv inom Cyber-området

- **NIS 2 Network and Information Security**
- **CER critical entities resilience**
- **Skydd av samhällsviktig och kritisk infrastruktur, skall vara införd 18 oktober 2024. I Sverige 1 jan 2025.**
- **CRA – Cyber Resilience Act**
Föreslagen av Kommissionen september 2022 och godkänd mars 2024 för att förbättra nätverkssäkerheten och nätverksskyddet med hjälp av gemensamma standarder för elektronisk komponenthantering såsom incidentrapportering och säkerhetsuppdateringar.

Säkerhet i nätverks- och informationssystem

NIS 2

- **NIS 2 ställer tydligare krav bland annat riskanalyser och olika säkerhetsåtgärder. Direktivet ställer även ökade krav på ledningens deltagande i organisationens cybersäkerhetsarbete. NIS2 innebär också att betydligt fler sektorer omfattas av lagstiftningen jämfört med NIS. Av den anledningen tillkommer fler tillsynsmyndigheter. Sanktionsavgifterna blir även högre än idag i det fall kraven inte efterlevs.**

Områden som berörs av NIS 2

- **Energi**
- **Transporter**
- **Bankverksamhet**
- **Finansmarknadsinfrastruktur**
- **Hälso- och sjukvård**
- **Dricksvatten**
- **Avloppsvatten**
- **Digital infrastruktur**
- **Förvaltning av IKT-tjänster (mellan företag)**
- **Offentlig förvaltning**
- **Rymden**
- **Post- och budtjänster**
- **Avfallshantering**
- **Tillverkning, produktion och distribution av kemikalier**
- **Produktion, bearbetning och distribution av livsmedel**
- **Tillverkning (medicinska produkter)**
- **Digitala leverantörer**
- **Forskning**

Directive on the resilience of critical entities, CER

- Enligt CER-direktivet ska medlemsstaterna säkerställa förmågan hos samhällsviktig verksamhet att förebygga, motstå och hantera störningar eller avbrott i verksamheten. Detta ska gälla oavsett om störningen eller avbrottet har föranletts av till exempel naturolyckor, terroristattacker, pandemier eller andra allvarliga händelser.
- Nationell strategi med mål och prioriteringar
- Ramverk för roller och ansvar
- Stöds av en expertkommitté inom EU (CERG)

Vad jobbar EU på nu inom IT?

- **Lag om hantering av insamlade data - The Data Act**
- **Kompletterar Data Governance Act från 2022**
- **Open data**
- **Säkra digitala identiteter, EU e-ID.**
- **Säkra digitala ”plånböcker” för individer**
- **AI Act**
- **Digital Market Act som säkerställer digital konkurrens**
- **Digital Service Act skall skydda konsumenter på nätet**

Vad vill man åstadkomma?

- **Förbjuda oacceptabla risker**
- **Riskfyllda system eller produkter skall uppfylla kriterier för säkerhet**
- **System skall vara tydliga**
- **System som inte anses riskfyllda tillåts och regleras inte**

CER Innehåll

- **Tillverkare har ansvaret för sina produkter under deras hela livscykel**
- **Uppdateringar under minst 5 år**
- **Sakernas internet, hur får det fungera**

Arbeten i Sverige

- **MSB koordinerar arbetet inom Cyber-området med hjälp av flera myndigheter.**
- **Swedish National Coordination Centre (NCC-SE) för forskning och utveckling. NCC-SE är ansvarig i Sverige för kontakter inom EU**
- **Swedish Cybercrime Center (SC3) – Polisens IT-brottscentrum**
Nätverksbrott t ex intrång i datorer och stjäla information som sparats i databaser eller på annat sätt. Kan vara kundregister sjukvårdsdata etc

Nu tar vi paus ...

- **Det finns mycket kvar...**
- **Glöm inte att rösta senast den 9 juni!**

EU:s digitala decennium

Allmän digitalisering och AI

Övergripande mål för 2030

Att skapa möjligheter för företag och människor i en hållbar och blomstrande digital framtid med människan i centrum.

Rekommendationer till medlemsstaterna
investeringar i digital teknik, digitala färdigheter och digital infrastruktur.

Digitalisering och AI (EU)

- Europeiska förklaringen 15 dec 2022
 - Digitala rättigheter och principer
- EU:s Digitala strategin
 - Människor
 - Förbättra människornas vardag.
 - Företag
 - Växa, skapa nytt och konkurrera på lika villkor.
 - Miljön
 - Klimatneutralt.
- **2018 första steg genom en samordnad AI-plan**
- 2021 uppdatering av den samordnade AI-planen,
 - Gröna prioriteringar, Covid-19
- **AI-akten**, april 2021
- Godkändes av Europaparlamentet och rådet i december 2023
 - Människors hälsa, säkerhet, grundläggande rättigheter
 - Utveckling av innovativ och ansvarsfull AI.

Några exempel på hur vi redan använder AI och möjligheterna som finns med tekniken

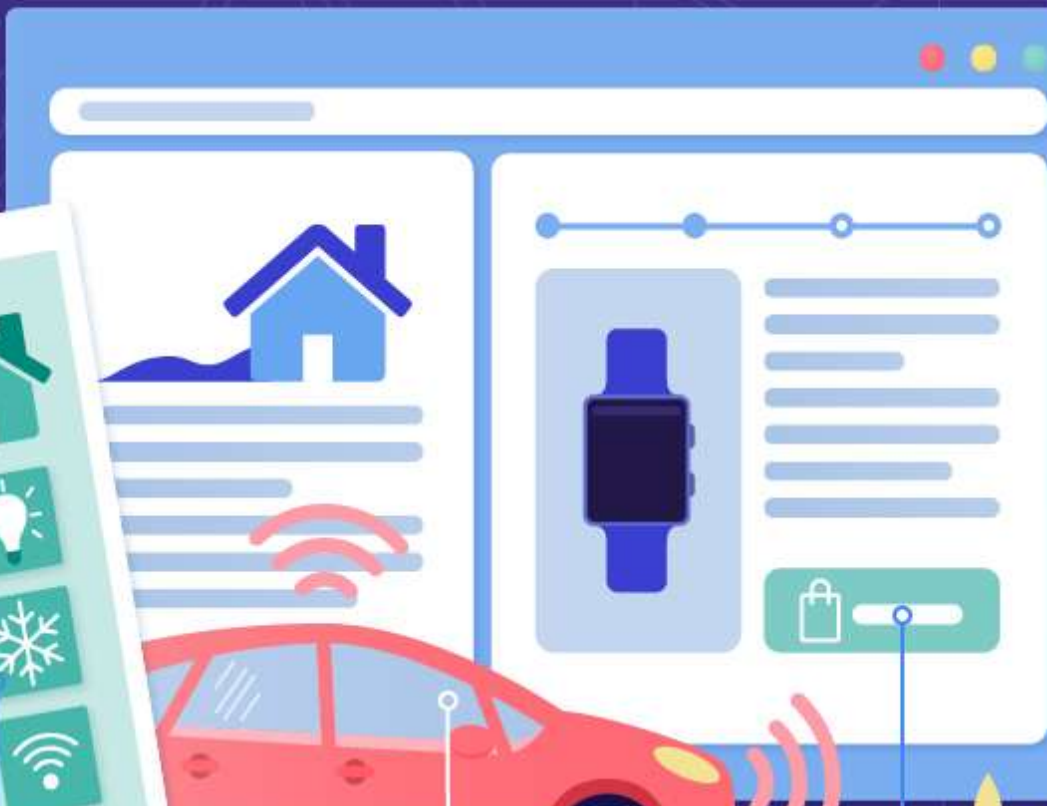
Smartphones och digitala personliga assistenter

Självkörande bilar

Handel på nätet och marknadsföring

Webbsökningar

Automatiska översättningar

Nätsäkerhet

Kampen mot desinformation

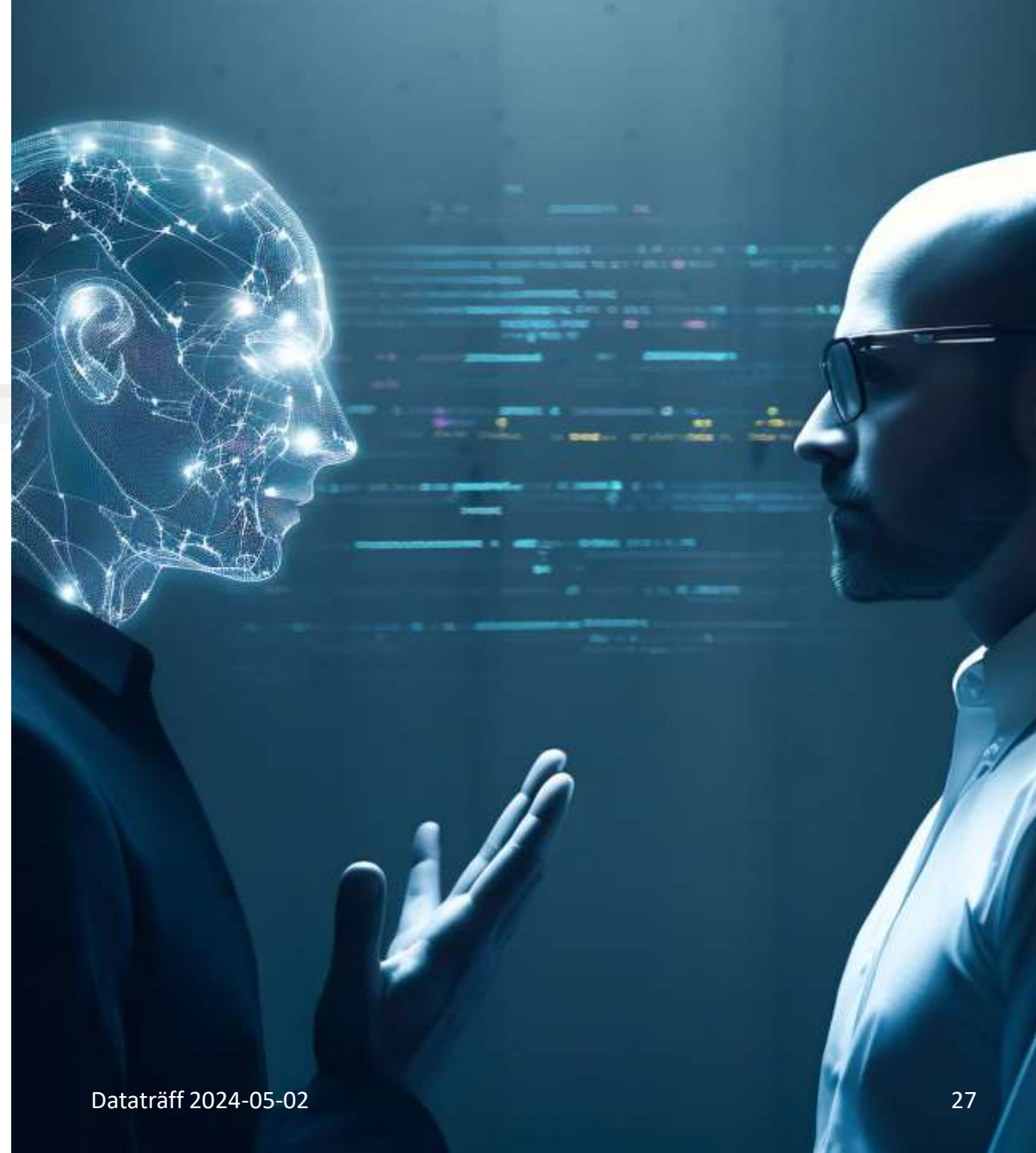

Optimering av produkter och försäljningskedjor

EU:s AI-lag: första lagstiftningen om artificiell intelligens

- Publicerad: 14-06-2023
Senast uppdaterad: 13-03-2024
- AI-system som används i EU är
 - säkra, transparenta, spårbara, icke-diskriminerande och miljövänliga.
- AI-system bör övervakas av människor, snarare än av automatisering

AI-akten: olika regler för olika risknivåer

- Fastställer skyldigheter för leverantörer och användare beroende på den risknivå som AI kan generera.
- **Oacceptabel risk** : AI-system kan utgöra ett hot mot människor och kommer att förbjudas.
 - Kognitiv beteendemanipulation av personer eller specifika sårbara grupper
 - Social poängsättning: klassificering av människor baserat på beteende, socioekonomisk status, personliga egenskaper.
 - Biometrisk identifiering och kategorisering av fysiska personer, samt
 - identifieringssystem i realtid och på distans, t.ex. ansiktsigenkänning.
- Vissa undantag kan tillåtas i brottsbekämpningssyfte:

Hög risk

- AI-system som har en negativ påverkan på vår säkerhet eller våra grundläggande rättigheter
- 1. AI-system som används i produkter som faller under [EU:s produktsäkerhetslagstiftning](#).
Leksaker, flyg, bilar, medicintekniska produkter och hissar.
- 2. AI-system som faller inom sju specifika områden och som kommer att behöva registreras i en EU-databas:
 - Några få exempel:
 - Hantering och drift av kritisk infrastruktur.
 - Utbildning och yrkesutbildning.
 - Sysselsättning, förvaltning av arbetstagare och tillgång till egenföretagande.
 - Brottsbekämpning.
 - Hantering av migration, asyl och gränskontroll.
 - Hjälp med rättslig tolkning och tillämpning av lagen

Nuvarande lagstiftning som kan appliceras på generativ AI

AI-verktyg som används för att skapa något nytt, till exempel text, ljud eller bild sig på)

- **Direktivet om otillbörliga affärsmetoder (2005/29/EG)**
 - ”avsevärd snedvridning av det ekonomiska beteendet i förhållande till produkten hos den genomsnittskonsumert som affärsmetoden riktar sig till...”.
 - I Sverige är direktivet i huvudsak genomfört i marknadsföringslagen (2008:486) som förbjuder aggressiv och på olika sätt vilseledande marknadsföring.

Nuvarande lagstiftning som kan appliceras på generativ AI

- **GDPR (EU 2018/680)** "Dataskyddsförordningen"
- Personuppgifter som behandlas ska ha samlats in "för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål" och inte senare behandlas på något annat sätt.
- *När företag samlar in personuppgifter ska de bland annat lämna information om "ändamålen med den behandling för vilken personuppgifterna är avsedda samt den rättsliga grunden för behandlingen" (art. 13.1.c) och informera om "förekomsten av automatiserat beslutsfattande,*

Nuvarande lagstiftning som kan appliceras på generativ AI

- **Produktsäkerhetsdirektivet och -förordningen (2001/95/EG och EU 2023/988)**
- Skyldigheter för både tillverkare och distributörer för att tillse produkters säkerhet.
- Tillverkare ska endast släppa ut säkra produkter på marknaden och ska lämna information som hjälper konsumenter att bedöma vilka risker som produktens användning kan medföra.
- Direktivet ersätts i slutet av 2024 av en uppdaterad förordning
 - inkluderar mjukvara som produktkategori
 - tvingar företag att analysera produkters säkerhet över tid i samband med att system uppdateras eller förändras.
 - *Förordningen explicit ta hänsyn till produkters effekt på konsumenters mentala hälsa.*

EAA direktiv

- **European Accessibility Act (EAA)**
- Syftar till att harmonisera tillgänglighetskraven för vissa produkter och tjänster mellan medlemsstaterna.
 - Syftet med direktivet är att undanröja hinder på EU:s inre marknad som uppstår på grund av olika nationella lagar.

Direktivets huvudpunkter

- Lagstiftningen träder i kraft den 28 juni 2025 och kommer att gälla för ett brett utbud av produkter och tjänster
- Datorer och operativsystem
- Betalterminaler och självbetjäningautomater som bankomater och biljettautomater
- Smartphones och telekommunikationsutrustning
- Digitala TV-tjänster och läsplattor
- Telefonitjänster och audiovisuella medietjänster
- Delar av transporttjänster som webbplatser, mobila tjänster, elektroniska biljetter och information
- Banktjänster för konsumenter, e-böcker och e-handel
- Nödsamtalstjänster till det gemensamma europeiska numret 112

Gäller inte ...

- Lagen gäller inte förinspelade medier som publicerats före den 28 juni 2025
 - Innehåll som inte uppdateras efter detta datum och tjänster som tillhandahålls av mikroföretag.

Påverkan på produkter och tjänster

- Produkterna måste utformas för att maximera användbarheten för personer med funktionsnedsättning
- Följa regler om information, användargränssnitt, funktionsdesign, supporttjänster och förpackningar.
- Tjänsterna måste tillhandahålla tillgänglig information om sina funktioner och faciliteter, göra webbplatser och mobila enheter lättillgängliga och tillämpa metoder för att tillgodose behoven hos personer med funktionsnedsättning.

Vilka företag och organisationer berörs?

- EAA påverkar företag som är baserade i EU eller företag som riktar sig till EU-marknaden.
- Nyhetstjänster (t.ex. nyhetswebbplatser)
- Försäljning (böcker, finansiella tjänster, resetjänster etc.)
- Reklam
- Professionella tjänster (advokater, läkare, fastighetsmäklare)
- Underhållningstjänster
- Grundläggande förmedlingstjänster (tillgång till internet, överföring och värdskap för information)
- Gratis tjänster som finansieras av reklam, sponsring etc.

EU-strategi för rättigheter för personer med funktionsnedsättning för 2021–2030

Hur EU kommer att arbeta för att skydda rättigheterna för personer med funktionshinder
Alla människor med funktionshinder kan åtnjuta sina rättigheter och ha samma chanser i livet som alla andra.

- Flytta och bo fritt i alla länder i Europeiska unionen.
- Få rätt stöd för att kunna ha ett bra liv.
- Leva självständigt. De bör inte bo på institutioner borta från sina familjer och vänner.
- Vara en del av samhället tillsammans med andra människor.
- Fatta sina egna beslut om sina liv. De har till exempel rätt att bestämma var, hur och med vem de vill bo.
- Ha samma chanser att studera och arbeta som alla andra människor.
- Ha tillgång till hälso- och sjukvård och andra viktiga tjänster.
- Behandlas på ett rättvist sätt och med respekt. De bör inte utelämnas eller behandlas illa för att de har en funktionsnedsättning.

E-legitimationer i EU

eIDAS 2.0

Förordning om EUID Wallet i kraft från mars 2024:

- Alla EU-länder ska kunna erbjuda en nationell id-plånbok (=app) knuten till medborgarnas nationella digitala identitet
- I den kan personliga värdehandlingar förvaras (Körkort, recept mm)
- Den ska också kunna användas som id för inloggningar och betalningar inom EU

eIDAS 1.0

Förordning från 2014

- EU-länders anslutna e-legitimationer kan användas i Sverige
- Vårt Freja eID+ kan användas i många EU-länder (ej Tyskland, Portugal m.fl.)

Betalsystemets förändringar

SEPA Instant Payment (IPR)

Förordning beslutad i mars 2024:

- Ska fungera ungefär som SWISH inom eurozonen
- Banker utanför eurozonen ska kunna anslutas på sikt

Vipps + MobilePay = Vipps MobilePay (ej EU-initiativ)

Norge, Danmark & Finland samordnar sina SWISH-motsvarigheter redan i sommar
De är kopplade till bankers betalkort, inte till konton och har inte Mobilt BankID

Betalsystemets förändringar

Digital Euro

Undersöks av EU-kommissionen tillsammans med ECB.

- Gratis komplement till sedlar och mynt.
- Ska kunna användas utan bankkonto.
- Ska kunna användas överallt för betalning offline, liksom på Internet.

Betalsystemets förändringar

PSD1

Trädde i kraft 2009:

- Skapade enhetliga bestämmelser kring rättigheter och skyldigheter vid e-betalningar inom EU, Island, Norge och Lichtenstein.
- Tillät certifierade betaltjänstleverantörer (typ betalterminaler i kassor)
- Lade grunden till SEPA.

Betalsystemets förändringar

PSD2

I full kraft sedan 2019 (-2020)

- Reglerar betalningar med länder utanför medlemsländerna.
- Finansföretag tillåts agera som banker (Trustly)
- Starkare säkerhet 2FA
- Avgiftstak vid betalningar
- Möjliggör återbetalningar vid skickliga bedrägerier

Betalsystemets förändringar

PSD3

Förslag till direktiv från EU-kommissionen 2023

- Frivillig kontroll att betalningsmottagaren äger angivet kontonummer
- Delning av bedrägeriinfo mellan betalningshanterare
- Hårdare övervakning av onormala transaktioner
- Tillåt finansföretag att använda betalssystemet
- Gör kontanter lättare att ta ut i affärer
- Standardisering av betalningsdata (mellan banker och företag, t.ex.)
- Ge kunderna ägarskap till sina finansiella data, ungefär som för personuppgifter.
- Tvång att upplysa kunder (och anställda) om bedrägerimetoder
- Kortare blockeringstid vid befarade stora betalningar

Mot penningtvätt

AMLD

Det femte direktivet trädde i kraft 2018.

- En ny myndighet (AMLA) skapas i Frankfurt.
- Förslag om en ny förordning om spårning av betalningar i kryptovalutor.

Personuppgifter i domstol

GDPR

- Meta, Amazon och Google ligger illa till
- Max Schrems lyckades få *Privacy Shield* (avtal mellan EU och USA) upphävt i EU-domstolen.
- Istället har vi nu *EU-US Data Privacy Framework*, som är nästan lika och bara gäller från 2023. Kommer det att hålla i domstolen?

<https://www.cyberpilot.io/sv/cyberpilot-blog/storsta-gdpr-boter-fraan-2021-och-2020>

Konkurrensärenden i domstol

Anti-trust ärenden

- Apple och Google ligger illa till

<https://competition-cases.ec.europa.eu/search?search=apple&caseInstrument=AT&sortField=caseLastDecisionDate&sortOrder=DESC>

DMA (Digital Markets Act)

Ny förordning som trädde i full kraft 6:e mars 2024

- Syftet är att öppna IT-jättarnas hårt slutna ekosystem för konkurrens.
- Vagt formulerad lag bäddar för långa domstolsprocesser.

Turism

RLAH (Roam like at home)

Pristaksförordning 2017-2022,
omförhandlad att gälla 2022-2032.

- Resande ska kunna surfa och ringa med mobiler nästan lika billigt som hemma.
- Gäller inom EU, Island, Lichtenstein och Norge, men inte Schweiz, Monaco, Andorra, San Marino, Gibraltar och Storbritannien.
- En del telekombolag höjde månadsavgiften i stället.

Miljövard

RED

Radioutrustningsdirektivet
ändrat 2021, träder i kraft 2024.

- Kräver att elektronisk utrustning ska kunna laddas med USB3C-laddare som inte medföljer.

AI Referenser

- [Våra fem valfrågor i EU-valet 2024 - Funktionsrätt Sverige \(funktionsratt.se\)](#)
- **Ett hållbar digitalisering strategi i Sverige . Regeringskansliet**
 - [for-ett-hallbart-digitaliserat-sverige-en-digitaliseringsstrategi.pdf \(regeringen.se\)](#)
 - [IoT Sverige tar pulsen på politiken - IoT Sverige](#)
 - [Internetstiftelse.se](#)
 - [Nationell strategi för samhällets informations- och cybersäkerhet - Regeringen.se](#)
 - [Sweden AI Strategy Report - European Commission \(europa.eu\)](#)
 - [European Commission Digital Strategy - European Commission \(europa.eu\)](#)
 - [Coordinated Plan on Artificial Intelligence 2021 Review | Shaping Europe's digital future \(europa.eu\)](#)
 - [Lag \(2018:1937\) om tillgänglighet till digital offentlig service](#)
 - [EU-strategi för rättigheter för personer med funktionsnedsättning för 2021–2030](#)

Betalnings referenser

eIDAS2

- <https://www.european-digital-identity-regulation.com/>
- <https://gataca.io/blog/eidas2-explained/>

Betalsystemets förändringar

- <https://www.numeral.io/blog/what-to-expect-2024>
- <https://www.fintechfutures.com/2023/12/how-europes-psps-are-bracing-for-sepa-instant-payments/>
- <https://www.ehandel.se/gransoverskridande-swishningar-i-hela-norden-ingen-hemlighet>
- https://finance.ec.europa.eu/digital-finance/digital-euro_en
- <https://www.numeral.io/blog/psd1-psd2-psd3-evolution>
- https://ireland.representation.ec.europa.eu/news-and-events/news/modernising-payment-services-and-opening-financial-services-data-new-opportunities-consumers-and-2023-06-28_en

AMLD

- https://finance.ec.europa.eu/financial-crime/anti-money-laundering-and-countering-financing-terrorism-eu-level_en

Mera referenser

GDPR, AntiTrust,

- <https://www.cyberpilot.io/sv/cyberpilot-blog/storsta-gdpr-boter-fraan-2021-och-2020>
- <https://competition-cases.ec.europa.eu/search?search=apple&caseInstrument=AT>
- <https://www.youtube.com/watch?v=g190avTW8IU> (Max Schrems)

Övrigt

- <https://www.europarl.europa.eu/news/sv/press-room/20220930IPR41928/efterlangtad-gemensam-laddare-bli-er-verklighet-2024>
- https://en.wikipedia.org/wiki/European_Union_roaming_regulations
- https://sweden.representation.ec.europa.eu/strategi-och-prioriteringar/viktiga-eu-fragor-sverige/digitala-mal-2030_sv
- <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/sa-tycker-partierna-om-ai-utvecklingen>
- <https://chatcontrol.se/status/>

Frågor

Kommande dataträffar

Kontakta oss gärna på: datatraffar@sns.se

Slut för idag!

Tack för idag!